

HJEM TIL OS

MIDTVEJSTATUS JUNI 2023

Red Barnet

VELUX FONDEN

 SocialRespons

OM PROJEKT OG STATUSNOTAT

KORT OM PROJEKTET

Hjem til Os er et udviklingsprojekt, der gennemføres i et partnerskab mellem Red Barnet og Københavns Kommune, med støtte fra VELUX FONDEN.

I projektet kobles børn i alderen 5-13 år, der har en sag i Socialforvaltningens Borgercenter Børn og Unge, sammen med frivillige venskabsfamilier, som de besøger ugentligt igennem minimum et år. Formålet med de ugentlige besøg er, at børnene får et frirum fra hverdagen i en udfordret familie. Følelsen af at blive valgt til og ugentligt at være en del af hverdagsaktiviteterne hos en venskabsfamilie giver børnene et indblik i hverdagen hos andre familier og forventes at kunne spille positivt ind på fx børnenes trivsel, selvværd, selvbillede og sociale kompetencer.

OM STATUSNOTATET

Notatet er udarbejdet af SocialRespons som et led i evalueringen af Hjem til Os. Formålet er at opsamle viden fra dataindsamlingen i evalueringens første del, så det bl.a. kan sikres, at viden og læring fra projektet kan medtænkes i projektets sidste del.

Notatet bygger overvejende på data indsamlet siden sidste notat. I denne periode er der ikke blevet indsamlet data blandt projektets partnere i Red Barnet og Københavns Kommune, hvorfor viden om projektsamarbejdet og parternes oplevelse af processen ikke indgår i notatet.

Citater er bearbejdet, så de er mere læsbare. Det indebærer bl.a. ændring af ordstilling samt udeladelse tøven og pauser.

UDVALGTE FINDINGS

- Hjem til Os er en velfungerende indsats med stort udbytte for både børn, biologiske familier og venskabsfamilier, hvorfor mange også vælger at fortsætte relationen efter den formelle afslutning af forløbet
- Familierne er glade for kommunikationen med Red Barnet – de føler sig inddraget og hørt, sætter pris på den grundige matchproces, føler sig godt klædt på til forløbet og finder tryghed og støtte i den løbende opfølgning
- Red Barnets tilpasning på baggrund af tidligere evaluering gør, at opmærksomhedspunkterne herfra ikke kan genfindes i samme grad – der er dog fortsat plads til justeringer, som fx ift. formidling af feedback mellem parterne og guidning af de biologiske familiers dialog med barnet i udslusningsfasen
- Der er generelt få udfordringer i forløb, dog ses enkelte tunge sager, som venskabsfamilierne ikke har ladet sig afskrække af – indsatsen lader således til at kunne bære tungere forløb med tæt opfølgning fra Red Barnet
- Indsatsens værdiskabelse for børn dækker bl.a. over øget netværk, stimulation og nye indtryk samt oplevelsen af at have et frirum, mens virkninger dækker over øget selvtillid/selværd og generel trivsel hos barnet – her er god overensstemmelse med de forventede resultater i forandringsteorien
- Biologiske forældre oplever også, at venskabsfamilien bliver en del af deres netværk – dertil får de et ugentligt pusterum, der giver dem bedre overskud til praktiske gøremål, egenomsorg og prioritering af kvalitetstid med barnet
- Slutteligt oplever venskabsfamilierne stor værdi af indsatsen – de får personlig tilfredsstillelse ved at kunne gøre en forskel for et udsat barn og betragter barnet bliver et ekstra familiemedlem, der er med til at berige deres familie og give dem noget meningsfuldt at samles om

METODER OG DATAGRUNDLAG

METODER OG DATAGRUNDLAG

DATAINDSAMLINGENS METODER

Data til evalueringen indsamles via spørgeskemaer og interviews.

Spørgeskemadata indsamles blandt forældre både ved opstarten i et forløb med en venskabsfamilie (baseline) og igen ved afslutningen af forløbet.

Interviewdata indsamles blandt forældre og børn i de biologiske familier, venskabsfamilier og samarbejdspartnere.

For at kunne følge udviklingen i forløbene, gælder det for en stor andel af de interviewede, at de er blevet interviewet både midtvejs og afslutningsvis. Med henblik på skabe plads til flest mulige perspektiver og nuancer i evalueringen, er det besluttet, at dataindsamlingen i evalueringens sidste del vil rette sig mod informanter, som ikke tidligere har indgået i dataindsamlingen.

DATAGRUNDLAGET FOR EVALUERINGEN

Som optakt til notatet har SocialRespons i perioden april-juni 2023 gennemført **20 dybdegående interviews**, som fordeler sig omtrent ligeligt på biologiske familier (9) og venskabsfamilier (11).

Tidligere evaluator har foretaget i alt **41 interviews** fordelt på biologiske familier (12), venskabsfamilier (16) og samarbejdspartnere (13). Centrale pointer og citater fra disse interviews indgår også i notatet.

Af de 42 biologiske familier, som indtil videre er blevet matchet med en venskabsfamilie, har **39 besvaret spørgeskemaet ved baseline**, mens **8 har besvaret det afsluttende skema**. Når det afsluttende skema ikke er besvaret af flere skyldes det, at flere familier kun netop har afsluttet forløbet og derfor endnu ikke har nået at svare.

ERFARINGER OG LÆRING FRA DATAINDSAMLINGEN

BIOLOGISKE FAMILIER OG VENSKABSFAMILIER

Planlagte interviews er gennemført, men koordineringen af interviewaftaler har været vanskelig af flere årsager.

For venskabsfamilierne gælder det, at de fleste selv har børn og oftest kan betegnes som travle familier med krævende jobs eller egen virksomhed. Dertil kommer, at en ugedag er dedikeret til venskabsbarnet, og at flere er foreningsaktive og hertil har børn, som er tilmeldt fritidsaktiviteter.

For de biologiske familier har der fra evaluatør været fremsat ønske om, at deres barn skulle være tilstede for også selv at indgå med interview. Da mange af børnene går i klub, til fritidsaktiviteter og/eller er en del af andre indsatser, har det derfor været vanskeligt at finde det rette tidspunkt.

Hertil kommer, at der er tale om familier, som af forskellige årsager er præget af manglende overskud og har svært ved at finde kræfter til andet end det mest nødvendige.

BØRN

Interview med børn har været af svingende kvalitet, da de er foretaget efter en lang dag i skole. Det har også spillet ind, at de fleste børn har været meget små, og at flere har været diagnosticeret med – eller aktuelt er under udredning for – opmærksomhedsforstyrrelser. Det tilskrives også betydning, at evaluatør er en fremmed, og at børnene har svært ved at forstå koblingen mellem evaluatør og venskabsfamilien. I projektets sidste del gøres derfor forskellige tiltag i håbet om at fremme børneperspektivet yderligere. Fx forsøges nye metoder og interview kan foretages i weekender.

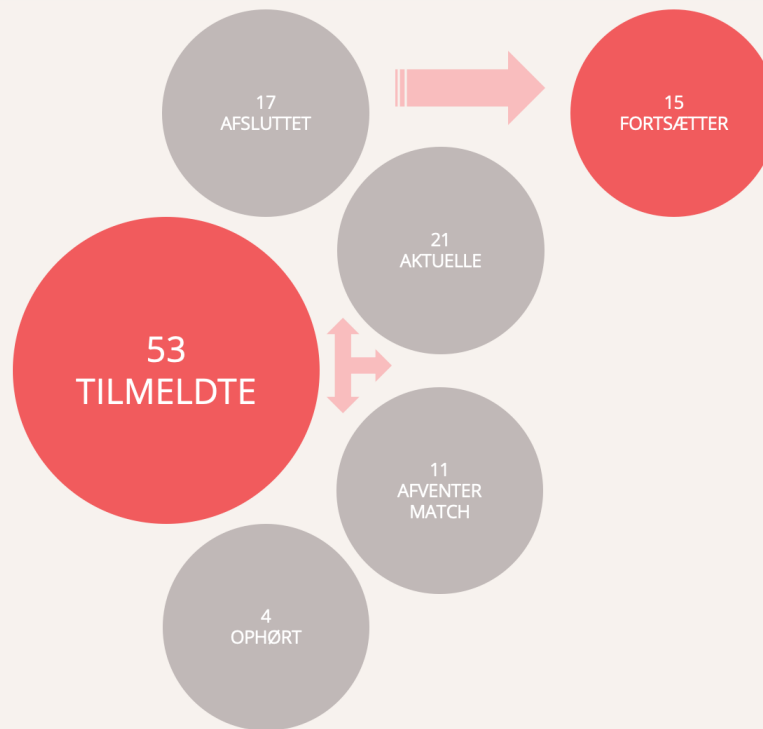
RESULTATER

RESULTATER VED AFGIVELSE AF STATUS

Projektets målsætning for afprøvningsfasen er igangsættelse og gennemførelse af 50 forløb. Ved udarbejdelsen af notatet er 53 børn tilmeldt indsatsen, hvoraf de 11 afventer match.

I 2022 nåede projektet afprøvningsfasens første milepæl med 22 igangsatte forløb mod de forventede 20. Pt. ser det også realistisk ud for projektet at nå milepælen for 2023. Hvor 15 forløb allerede er igangsat, er yderligere 11 familier tilmeldte og afventer match.

I alt er 53 familier en del af indsatsen. 21 er i gang med forløb, 17 er afsluttet, 4 er ophørt og resten afventer match. Af de 17, som formelt er afsluttet efter et år, har 15 valgt at fortsætte relationen.

MÅLGRUPPER, MOTIVATION OG BEHOV

BIOLOGISKE FAMILIER – KARAKTERISTIKA OG MOTIVATION

KARAKTERISTIKA

De biologiske familier, der søger venskabsfamilier til deres børn, er kendetegnet ved at være eneforsørgere med op til flere børn. De befinder sig alle i en udsat position, idet de lider afsavn inden for en række af SFI's 8 velfærdsdomæner. Særligt er familierne kendetegnet ved belastet økonomi, begrænset socialt netværk og udfordringer med fysisk og psykisk helbred. For flere familier gælder det endvidere, at de har været udsat for traumatiske begivenheder, hvilket påvirker den generelle trivsel hos både forældre og børn.

FORÆLDRENS MOTIVATION

Forældrene har en meget stor kærlighed til deres børn, men har samtidig en stor erkendelse af, at deres nuværende livssituation påvirker deres overskud og muligheder for at

kunne give deres børn, det de gerne ville. Forældrene beskriver, at deres overskud ofte kun rækker til at få taget hånd om det mest basale, og at de finder det problematisk, da det betyder, at de har vanskeligt ved at stimulere deres børn i tilstrækkelig grad og ofte kan føle sig splittede i ønsket om at kunne imødekomme de mange forskellige behov blandt børnene i familien.

Når de vælger at tage imod tilbuddet om en venskabsfamilie til deres barn, handler det især om behovet for aflastning af familien, ønske om støtte til at kunne give deres børn de bedste forudsætninger i livet samt at kunne afbøde for deres egen sårbare familiekonstellation ved at sikre, at børnene får nogle gode oplevelser og har andre vigtige voksne i deres liv, som interesserer sig for deres ve og vel.

For mig giver det håb, at der er et netværk, eller at vi etablerer nogle kontakter, som har interesse for mit barn (...) For mig var det sådan: 'Ups, hvad hvis jeg er væk en dag?'. Jeg har ikke noget familie, jeg har ingen forbindelser til Danmark. Hvad hvis jeg dør en dag og er væk? Nu er deres far måske væk snart, og måske jeg også dør en dag? Og de her børn har ingen forbindelser jo. Så mine tanker var at finde en form for forbindelse her (mor)

Der er nogle ting, jeg ikke kan give hende - eller rettere oplevelser. Og det er jo mere det, ikke? Det er ikke ting, fysiske ting. Det er oplevelser. Det er jo det, jeg synes, at jeg ser livet går ud på. Det er gode oplevelser. At have noget godt at kunne se tilbage på. Eller noget at kunne læne sig bag og tænke, at det var hyggeligt, det var fedt, det var sjovt (mor)

Jeg elsker at have mine børn, men det er pænt hårdt, når man ikke har en far, der tager dem i en weekend eller en hverdag. Og det er også derfor, jeg bad om hjælp, for jeg kunne godt mærke, at jeg begyndte at råbe og skrike. Ikke af lyst, men af overload, hvis det giver mening (mor)

Men jeg tænker, at det er godt for børnene, at de har nogen. Jeg har sagt til mine børn for eksempel, at hvis de føler, at de ikke har god mor, så de skal have nogle ekstra voksne, hvor de stoler på dem. Hvor de kan sige: 'nej, min mor er ikke okay, hun gør sådan og sådan', ikke? Så jeg er ikke bange for, at de siger noget til andre mennesker, for det er også vigtigt, at de føler, at de har nogen, som de kan gå til med deres problemer (mor)

BIOLOGISKE FAMILIERS FORVENTNINGER TIL BARNETS UDBYTTE

De biologiske familiers håb og/eller forventninger til, hvad deres børn vil få ud af at indgå i relationen med en venskabsfamilie, stemmer godt overens med de afsavn familierne oplever og de områder, hvor forældrene føler sig særligt pressede eller ligefrem utilstrækkelige.

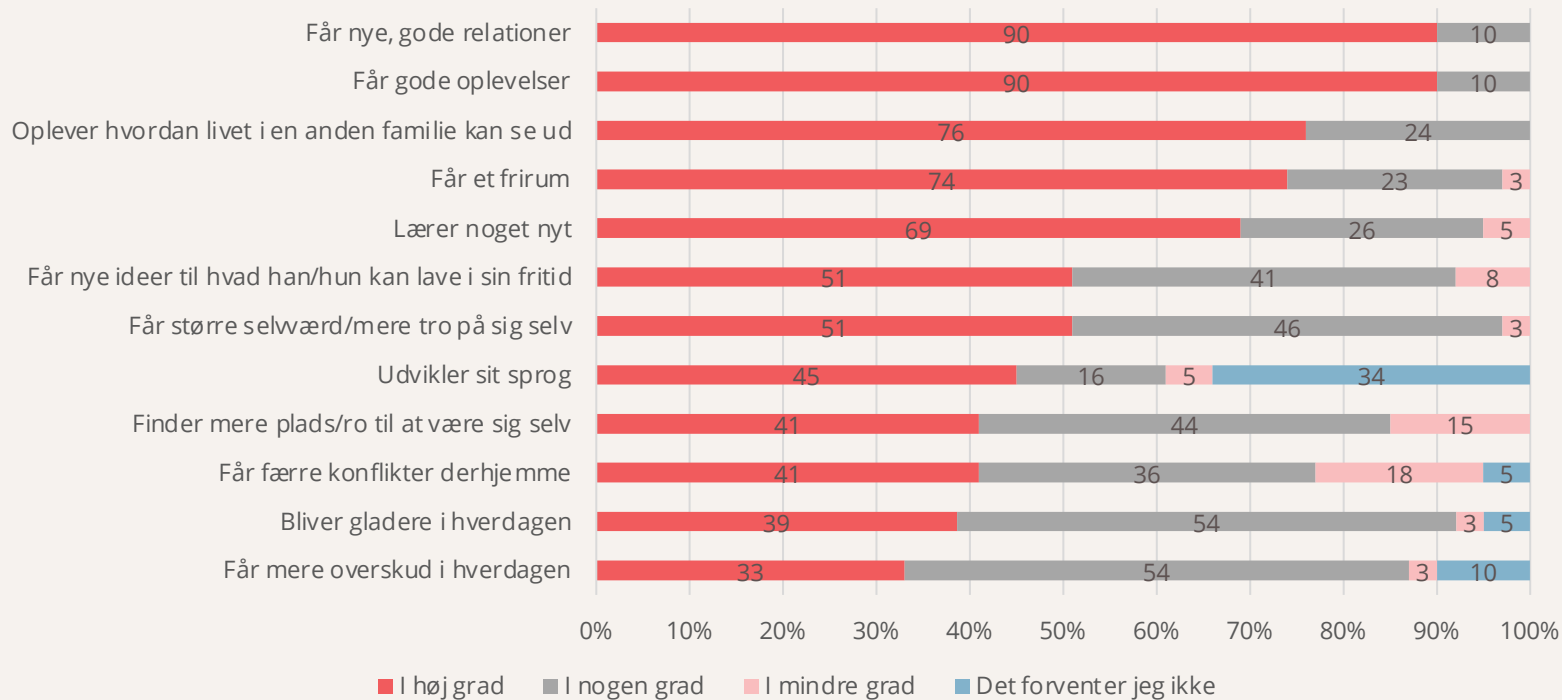
Som det fremgår af figuren på næste side (s. 13), er der blandt 9 ud af 10 forældre en udtalt forventning om, at deres barn ved at komme i en venskabsfamilie vil etablere nye, gode relationer samt opnå adgang til gode oplevelser. Hertil håber omkring 3 ud af 4, at deres barn ved at indgå i en anden familie får mulighed for at opleve, hvordan livet kan se ud i andre familier og får et frirum, hvor de kan være sig selv og blive set for, hvem de er.

Ovenstående er alle punkter, som de biologiske familier generelt kan tilslutte sig. Når de øvrige punkter opnår lavere

tilslutning, er det fordi, at de er bundet tættere op på det enkelte barn og situationen i deres familier. Fx er der en del af børnene, hvis fritid allerede er fyldt godt op med aktiviteter, ligesom det kun er relevant at fokusere på sproglig udvikling hos nogle børn.

Det overordnede billede er således, at de biologiske familier har nogle generelle forventninger om, at venskabsfamilierne vil kunne bidrage til at afbøde for nogle af de afsavn, familierne - og særligt børnene - oplever. Dertil kommer nogle forhåbninger i forhold til, hvordan indsatsen kan være med til at stimulere og udvikle det specifikke barn og herunder dets trivsel.

Biologiske familiers forventninger til barnets udbytte af Hjem til Os. Pct. (n = 39)

VENSKABSFAMILIER – KARAKTERISTIKA OG MOTIVATION

KARAKTERISTIKA

De frivillige i venskabsfamilierne adskiller sig fra typiske frivillige i sociale indsatser ved at være forholdsvis unge, veluddannede, travle familier, hvoraf de fleste har egne børn. Flere af familierne betegner sig selv som karrieremennesker, som går op i både fysisk og mental sundhed, hvorfor mange også er foreningsaktive.

Venskabsfamilierne beskriver også sig selv som familiemennesker, og lægger i deres fortællinger vægt på, at de er vant til at holde deres hjem åbent for andre. Fx beskriver en, at han er vokset op i et hjem med plejebørn, mens en anden beskriver, at deres familie gennem årene har haft flere udvekslingsstuderende boende.

Flere familier har tidligere leget med tanken om at adoptere eller at være aflastnings-/plejefamilie for et barn.

MOTIVATION

De frivillige i venskabsfamilierne beskriver, at de er kommet til et sted i livet, hvor de har overskud til at gøre en forskel for andre. Nogle har endda en holdning om at overskud forpligter, og flere nævner, at det vigtigt for dem at kunne støtte på andre måder end økonomisk til velgørenhed.

Når venskabsfamilierne vælger at støtte ved at give opmærksomhed og skabe tryghed for et udsat barn, er det bl.a. begrundet i et forebyggelsesperspektiv, hvor de ser, at de kan være med til at give børnene et sikkerhedsnet og støtte dem i at holde den rette kurs i livet. Det handler dog i høj grad også om at ville være gode rollemodeller for deres egne børn, lave noget meningsfuldt sammen som familie og at kunne videregive værdier som rummelighed og være med til at sikre at deres egne børn får et nuanceret blik på tilværelsen.

Så tænkte vi, at det er nødvendigt for vores børn at se noget lidt andet og ikke kun blive eksponeret til Østerbro-børn, som jo er meget harmoniske allesammen. Bare møde nogle andre og se, at der er nogle børn, der ikke har det, som de har. Sætte mere pris på tingene og lære også bare at omgås nogle andre typer børn (venskabsfamilie)

Vi har snakket i lang tid om at have noget aflastnings- eller venskabsbarn. Eller adoption. Vi havde talt sådan en del om plejefamilie, men vi syntes, at vores datter var lidt for lille. Men så lød det her jo som en trods alt mindre opgave, ikke? Men stadig sådan i genren, så vi kunne snuselidt til det (venskabsfamilie)

Jeg kan jo rigtig godt lide det signal, det sender i forhold til vores børn. At sådan vise, at her der er plads til andre (...) Og jeg synes også, at det er et vigtigt statement over for mig selv, at vi har så rigeligt af god familie og omsorg og kærlighed og nærvær, at man kan godt give noget af det videre til en, der kunne have brug for det (venskabsfamilie)

Jeg synes, at åndeligt overskud forpligter (venskabsfamilie)

KENDSKAB OG INDLEDENDE OVERVEJELSER

INDLEDENDE OVERVEJELSER

For de **biologiske familier** føles det grænseoverskridende at række ud og skulle tage imod hjælp. Flere har imidlertid været på udkig efter aflastning og muligheder for deres barn igennem længere tid, hvorfor tilbuddet om en venskabsfamilie også skaber en følelse af lettelse fremfor bekymringer og forbehold.

”Altså jeg sagde ‘yes’ uden forbehold på mit barns vegne (...) Det var både med tårer og alt muligt, fordi som jeg sagde, det er så grænseoverskridende (...) Men en kæmpe lettelse, da jeg så mødte de her mennesker, som jo er fuldstændig enestående. Jeg havde ikke drømt om, at et match kunne findes på det plan, som det gjorde” (mor)

Nogle af de biologiske familier har bekymringer om, hvorvidt venskabsfamilierne mon deler deres families værdier, og overvejer, om venskabsfamiliernes mere privilegerede livssituation vil kunne få dem til at føle sig forkerte eller

utilpasse. Andre har en historie med svigt, som får dem til at bekymre sig om, hvorvidt barnet vil opleve det som et svigt, når forløbet formelt ophører eller på anden vis afbrydes.

For familier med anden etnisk baggrund end dansk kan nogle særlige bekymringer sig gældende. Det skyldes bl.a. manglende tillid til systemet og/eller manglende erfaringer med frivillighed, hvilket gør det vanskeligt at forstå, at fremmede vil invitere deres barn ind i familien uden betaling eller modkrav, og at indsatsen derfor ikke dækker skjulte intentioner om at fjerne deres barn fra hjemmet.

Venskabsfamiliernes indledende overvejelser handler især om, hvad det vil sige at være et udsat barn, og om opgaven risikerer at blive for tung. Ligeledes gør de sig tanker om, hvordan de bedst muligt kan balancere det forhold, at de befinder sig i en mere privilegeret situation i relationen til barnet.

Det var vigtigt, at det ikke bare var nogle mennesker, der kom ind i vores liv i et halvt år eller et år og så ud igen. Fordi det er der så mange andre, der gør. Det var vigtigt, at det var noget vedvarende, ikke at sige resten af livet, men det var vigtigt, det var i nogle år i hvert fald, sådan så der var den her faste voksne, som jeg kan se, at min søn altid har haft virkelig stort behov for. Den her gode faste, trygge relation, hvor man kan have tillid (mor)

Altså det er jo ret intimiderende på en måde, at der kommer sådan nogle overskudsmennesker og træder ind i en familie (...) Så det talte vi lidt om inden. Hvordan man måske lige skulle gå lidt på listefødder. Man skulle virkelig tænke sig om (venskabsfamilie)

I starten blev jeg bange eller lidt bekymret over det lignede en plejefamilie. Hun forklarede mig; 'nej, nej, nej, det er ikke det, men det er en slags familie, der har børn, men laver masser af aktiviteter og prøver at få andre børn til at deltage (...) Det er ikke den slags familie, der tager dit barn. Det er ikke det. Det er noget andet' (mor)

Det var hårdt, da det begyndte, fordi jeg var bekymret. Jeg kender ikke den familie, så jeg vidste ikke, hvem de var. Og det var lidt mærkeligt for mig, hvorfor andre familier, som har deres egne børn, gerne vil passe på mine børn, ikke? Det var ikke normalt for mig (mor)

Man er lidt sådan: 'Et 'socialt udsat' barn, hvad betyder det?' Det kan jo være lige fra den ene yderlighed til den anden. Det kan også være noget, man virkelig ikke kan holde til. Men Red Barnet sagde med det samme, at det er ikke nogle børn, som er virkelig tunge (venskabsfamilie)

KENDSKAB TIL HJEM TIL OS

I kraft af partnerskabet mellem Red Barnet og Københavns Kommune, hvor det er Københavns Kommune, der screener og henviser familier til indsatsen, har de biologiske familier opnået deres kendskab til muligheden for at få en venskabsfamilie via kommunen. Med reference til de biologiske familiers indledende overvejelser påhviler der derfor kommunen en vigtig opgave i at få forklaret indgående om tilbuddet med henblik på at afmontere de bekymringer, som familierne måtte have.

Venskabsfamilierne har opnået kendskab til muligheden for at blive frivillige i indsatsen ad forskellige kanaler. Flest fortæller, at de er blevet opmærksomme på indsatsen via sponsorerede rekrutteringsopslag på sociale medier som Instagram og Facebook, hvor kendte ambassadører for indsatsen har fænget deres interesse.

”Jeg så tilfældigvis et opslag på Facebook fra Red Barnet, om at de søgte venskabsfamilier i vores område. Og så prøvede jeg sådan at undersøge lidt, og vi snakkede lidt om det herhjemme. Og vi var egentlig også enige om, at det ville vi gerne” (venskabsfamilie)

Andre er blevet bekendte med Hjem til Os via skolernes kommunikationsplatform, Aula, og via en annonce i deres lokale avis.

Trods venskabsfamiliernes forudgående overvejelser om at ville gøre en forskel for andre, er det kun en enkelt familie, der på eget initiativ har opsøgt mulighederne herfor og i denne forbindelse har fået kendskab til indsatsen via Red Barnets hjemmeside.

OPSTART OG FØRSTE MØDE

OPSTART

Både biologiske familier og venskabsfamilier oplever en god opstart på forløbet, hvor de føler sig inddraget og lyttet til.

Begge parter har enten forud gjort sig forestillinger om, hvad der skal til for at etablere et godt match, eller oplever at have holdninger til det foreslåede match, som de oplever, at der bliver taget højde for. Fx oplever nogle biologiske familier, at deres børn udtrykker holdninger til alderen på venskabsfamiliens børn, som bliver imødekommet, mens nogle venskabsfamilier oplever forståelse for, at de ikke magter at påtage sig opgaven med at være frivillige for børn med udtalte opmærksomhedsforstyrrelser.

”Min datter sagde, at hun ikke vil gøre det så godt sammen med mindre børn, fordi så har hun svært ved at sige fra. Det var jo en rigtig fin selvindsigt, som jeg så vendte med Anna, og så sagde hun, at så har jeg lige den rette familie her” (mor)

Ved opstart føler venskabsfamilierne sig godt klædt på til opgaven. De finder det tryghedsskabende, at Red Barnet tager sig tid til at lære dem godt at kende og besvare deres spørgsmål. Hertil oplever de, at opkvalificeringen af frivillige i indsatsen er med til at give dem et godt udgangspunkt for at varetage opgaven.

”Så var der også de der træningsvideoer i starten, hvor jeg sådan helt hovsky snovsky tænkte: ‘Der kan jeg ikke lære noget’, men bagefter sad og tænkte, at der var meget at lære” (venskabsfamilie)

Både biologiske familier og venskabsfamilier oplever ventetiden fra første henvendelse til match som passende, hvis ikke ligefrem hurtig. Biologiske familier sammenligner her med andre indsats, som enten aldrig er vendt tilbage eller har haft ventetider, der gjorde indsatsen uaktuel inden denne blev tilbudt.

FAMILIERNES FØRSTE MØDE

Første møde mellem biologiske familier og venskabsfamilier er afgørende for familiernes kendskab til hinanden, og at der kan etableres tillid mellem parterne.

Interviewene viser, at det første møde kan se forskelligt ud. Nogle biologiske familier har søskende med på det første besøg hos venskabsfamilien, mens andre kommer med venskabsbarnet alene. Nogle drikker kaffe og spiser kage, mens det i andre tilfælde udvikler sig til en middagsaftale.

Fælles for familierne er, at de oplever det første besøg som behageligt og forholdsvis nemt. De biologiske familier oplever, at venskabsfamilien udviser en oprigtig interesse i at lære deres familie at kende, og venskabsfamilierne er glade for, at barnet har været i hjemmet og mødt familiens medlemmer, inden det skal komme alene for første gang.

Særligt glade er familierne for deltagelsen af Red Barnet, som er med til at facilitere samtalen og sikre, at de får stillet vigtige spørgsmål og indgået konkrete aftaler, så ingen er i tvivl om, hvad der videre skal ske.

”Som modtagende familie ved vi ikke, hvad det er for et barn, andet end de har et ekstra behov. Så Anna var med til at oversætte, hvad vi har brug for at vide, og hvad forældrene har brug for at vide. Så det var fint, at hun sagde, hvad der var vigtigt at få sagt og få at vide i den situation” (venskabsfamilie)

Tidligere evaluator fremhævede, at familierne savnede en agenda og hjælp til styring af samtalen ved det indledende møde. Red Barnets tiltag i den mellemliggende periode har betydet, at dette opmærksomhedspunkt ikke kan genfindes.

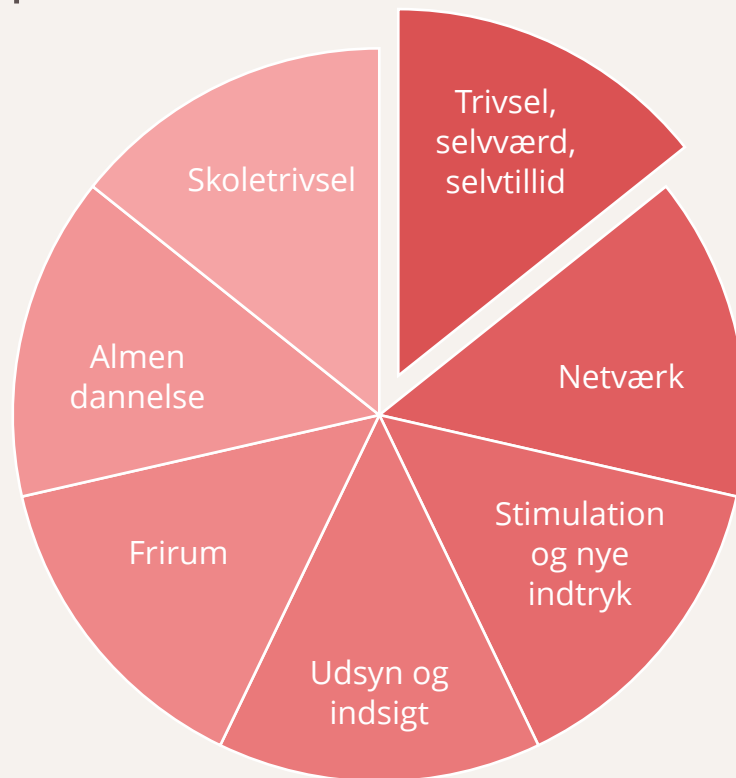
VÆRDISKABELSE FOR BARNET

VÆRDISKABELSE FOR BARNET

Selvom relativt få børn på nuværende tidspunkt har gennemgået et helt forløb, tegner der sig et entydigt billede af, at det at have en venskabsfamilie bidrager til særlig barnets, men også til familiens, trivsel.

I det afsluttende spørgeskema er der stor tilslutning til udsagnet om, at indsatsen har levet op til de indledende forventninger, og i alt 100 pct. vurderer, at tiden med venskabsfamilien har haft en stor eller ligefrem meget stor betydning for barnets samlede trivsel.

Figuren til højre illustrerer værdiskabelsen af indsatsen for børnene. Punkterne i figuren udfoldes i det følgende.

NETVÆRK

For de biologiske familier var det et ønske, at venskabsfamilien kunne bidrage til at udvide barnets netværk og være med til at give barnet et sikkerhedsnet, så deres familiekonstellation virker mindre sårbar, og så barnet oplever at have andre vigtige voksne i deres liv, hvis de fx kommer i konflikt med – eller mister – deres forældre.

Børnene giver udtryk for, at de er glade for at besøge deres venskabsfamilier, og at det er dejligt, at have en tæt relation til andre end deres familie. Nogle de kan have gode oplevelser med og et sted, hvor de godt kan lide at komme.

“Hvad det bedste er? Jeg synes, der er mange gode ting. Jeg synes, det er dejligt at have et ekstra sted. Det synes jeg er meget hyggeligt og meget dejligt. Det er også meget hyggeligt at være sammen med dem. Og så er det godt at have nogen, man kan lide at være sammen med (...) Det er hyggeligt og dejligt at have et ekstra hold” (pige 10 år)

De biologiske familier glædes over deres barns udvidede netværk, og for flere forældre gælder det, at de også selv nyder godt af venskabsfamiliens overskud og hjerterum.

“Det betyder alt. Jeg kan ikke kun sige en ting (...) Hun har fået noget familie, nogle venner. At hun har det, når vi ikke har det. Vi har også ligesom fået en familie” (mor)

Nogle biologiske forældre oplever, at venskabsfamilien gør ting ud over det forventelige, som fx at hjælpe dem med praktiske ting i forbindelse med flytning, gå med til møder hos kommunen eller understøtte at de selv får et netværk. Nogle oplever sågar, at venskabsfamilien inkluderer dem i deres egen familie ved fx at vælge at invitere dem på middag, med til skoleredy eller på udflugt sammen med barnet.

STIMULATION OG NYE INDTRYK

De biologiske forældre oplever, at venskabsfamilierne kan stimulere deres børn på andre måder, end de selv kan, i den pressede situation, de aktuelt befinder sig i.

“Jeg kan ikke stimulere hende. Min datter laver mange aktiviteter med dem, hvor de stimulerer hende. De har en biograf i kælderens, deres egen biograf. Og de maler meget. De er sådan en kunstnerisk og kreativ familie” (mor)

I interviewene ses mange eksempler på stimulation af børnene. Overordnet peges der på, at børnene eksponeres for nye ting og prøver ting, de aldrig har prøvet før. Det dækker over alt fra fx krabbefangst, til nye smagsoplevelser, til oplevelsen af at have et kæledyr, der føles som ens eget.

Andre eksempler på stimulation er også kreative aktiviteter, som barnet laver med venskabsfamilien, og at venskabsfamilierne giver sig tid til at forklare om

historiske begivenheder og at komme med grundige og reflekterede svar på barnets mange spørgsmål.

“Min datter er meget, meget nysgerrig (...) Hvis du ikke giver hende en ordentlig forklaring, så bliver du uvenner: ‘Det giver ikke mening. Du skal forklare lidt mere, det er alt for dårligt forklaret’. Men faren i venskabsfamilien, han kan svare på en helt anden måde. Det er perfekt” (mor)

Slutteligt nævnes sproglig og fysisk stimulation. Særligt de tosprogede børn har stor gavn af både almindelig samtale med venskabsfamilien og nye sproglige inputs, som fx rim og remser. Andre børn opleves at have et stort udbytte ved fysisk stimulation i form af fx hundeluftning og fodbold i haven som et alternativ til daglig skærm og gaming.

“Det er også rart for moren, at han laver noget fysisk aktivt, når vi er ude. Vi gamer aldrig her” (venskabsfamilie)

UDSYN OG INDSIGT

Samtlige biologiske familier svarer, at deres børn ved at komme i venskabsfamilierne får lov til at opleve, hvordan livet kan se ud i en anden familie. Det dækker bl.a. over, at barnet opnår indsigt i andre familiedynamikker, ser hvordan andre forældre opdrager deres børn, og oplever hvordan andre familier bor og taler sammen.

“Vi sad og spiste, og så spurgte vi, hvad de havde lavet i weekenden. Så fortalte hun, hvad de havde lavet, og så spurgte hun først vores ene datter: ‘Hvad har du lavet i weekenden?’ (...) Så henvendte hun sig til mig, og så gik hun hele vejen rundt og afventede, at vi fortalte lidt. Det var simpelthen så sjovt, og hun var simpelthen så opmærksom på, at nu skulle hun også spørge igen, og vise interesse for, hvad vi havde lavet. Hun havde jo så i hvert fald lagt mærke til, at det var noget, vi spurgte om, og det var noget, hvor vi fik en god dialog. Det synes jeg bare var simpelthen så fint og så hyggeligt, og det er en af de der,

hvor man også bare tænker: ‘Wow, der har vi da gjort noget for at få det der tætte bånd’ (venskabsfamilie)

Det fremhæves også, at børnene via besøgene får nuanceret deres blik på, hvordan en mor og far kan være – herunder at de får udfordret stereotype forestillinger om kønsroller samt adgang til både kvindelige og mandlige rollemodeller.

“Jeg tænker måske også, når han ser mig, at han finder ud af, at man kan også have kvinder som rollemodeller. Jeg arbejder også. Jeg er også chef på mit arbejde. Jeg er også ekstremt aktiv på fodboldbanen. Man behøver ikke altid kigge til de mandlige rollemodeller” (venskabsfamilie)

Udsyn og indsigt dækker også over forhold som fx kulturudveksling. I venskabsfamilierne får børnene adgang til at opleve danske traditioner og fejringer i forbindelse med højtider som fx Sankt Hans, påske og jul.

FRIRUM

Venskabsfamilierne udgør i mange tilfælde et frirum for barnet, der kommer på besøg. Her er både tale om et præstationsfrit rum, hvor barnet ikke forventes at skulle være noget bestemt eller leve op til nogle særlige krav, og et rum, hvor barnet kan være sig selv og blive set for den person, det er.

“Når han er her, så er han jo i nogle rammer, hvor det bare handler om, at han skal være og blive set for den han er og ikke skal præstere noget eller særligt eller sådan noget” (venskabsfamilie)

Flere biologiske familier omtaler sig selv som pressede, hektiske og larmende og i tilfælde, hvor der er mange søskende og/eller søskende har diagnoser, også som et sted, hvor børnene kommer i konflikt og ofte skal kæmpe om opmærksomheden.

“Det bedste er nok, at man kan komme lidt væk, eller lige være sammen med nogle andre og lige få ro og sådan noget (...) Fordi jeg får lidt ro i min krop og ja, der er ikke alle mulige sådan der ... Det er bare roligt. (pige 12 år)

Både biologiske forældre, børn og venskabsfamilier omtaler besøgene i venskabsfamilien som en mulighed for, at børnene har et sted, hvor de kan finde ro, slappe af og være sig selv. Her oplever børnene, at der er stor opmærksomhed på deres interesser og behov, og at tiden er fokuseret omkring samværet på en rolig og hyggelig måde.

“Bare et sted hvor hun kan slappe af, hvor hun ikke hele tiden skal være bange for at få en på lampen af sin bror. Bare sådan trygt og rart, og så er der en hund. Hun vil rigtig gerne have en hund” (venskabsfamilie)

SKOLETRIVSEL OG ALMEN DANNELSE

Venskabsfamilierne ses også at kunne bidrage til børnenes **faglige og sociale skoletrivsel**. Flere børn modtager hjælp til skolearbejde, og flere biologiske familier fortæller, at venskabsfamilierne har kompetencer til at hjælpe med lektier, de ikke selv kan forstå, samt at det kan være mindre konfliktfyldt for barnet at lave lektier med venskabsfamilien.

“Han virker rigtig glad for det, og da han havde en musikopgave, han bare ikke kunne få afleveret, fordi hans makker ikke havde lavet noget, der fik han faktisk hjælp af deres store datter til at lave en melodi, fordi hun er meget musikbevidst, ikke?” (mor)

Dertil fortæller nogle venskabsfamilier, at barnet har åbnet op om konflikter, der udspiller sig i skolen. Her har de hjulpet barnet til at forstå situationen og til at finde nye måder at håndtere konflikterne på.

Af fortællingerne fra særligt venskabsfamilierne fremgår det, at de lægger vægt på at inkludere barnet i deres familie med alt, hvad det indebærer. Når børnene er på besøg lægges der derfor også vægt på **almen dannelse**, og børnene tildeles huslige opgaver på lige fod med venskabsfamiliernes egne børn, som fx at hjælpe med at dække bord, gå ned med skrald, tage af bordet osv. Dertil ser flere venskabsfamilier det også som en hjælp til børnene, at de hjælper dem til gode manerer, som fx at blive siddende ved bordet, mens man spiser, eller at spise pænt.

“Vores datter havde faktisk fat i hende i starten, fordi hun spiste med fingrene. Hun spiste simpelthen så grimt, at det ikke var til at holde ud at se på. Så sagde vores datter sådan: ‘Okay, skal vi ikke lige prøve med kniv og gaffel’ (...) Og så kom hun et par gange efter, og så var hun sådan: ‘Jeg har øvet mig i at bruge kniv og gaffel’, sådan helt stolt. Hun skulle vise, hvor dygtig hun var blevet” (venskabsfamilie)

TRIVSEL, SELVÆRD OG SELVTILLID

De biologiske forældre vurderer, at deres barn er blevet gladere i hverdagen som følge af besøgene i venskabsfamilien, og selvom det kan være svært at isolere virkningen af besøgene ser de, at barnets relation til venskabsfamilien har en værdi i form af en øget trivsel hos barnet.

”Jeg synes i hvert fald, at jeg kan mærke en ændring i ham. Han virker gladere og mere motiveret til ting og sager” (mor)

Forældrene oplever, at de faste ugentlige aftaler skaber tryghed for barnet og er med til at øge barnets tillid til, at det har mennesker omkring sig, som oprigtigt gerne vil dem. Det har en stor betydning for børnene, hvoraf mange har erfaringer med svigt, som har påvirket deres oplevelse af at være noget værd.

”Jamen altså, jeg er ikke i tvivl om, at der er kommet noget på selvværdskontoen, fordi som jeg også har sagt til min datter, at det er jo nogen, der har valgt dig til. Det er dig de gerne vil have, det er dig, de gerne vil bruge tid sammen med, det er dig de gerne vil lære at kende, det er dig de gerne vil hjælpe eller lege med eller lave mad med, altså dele alt med” (mor)

Af interview med venskabsfamilierne fremgår det, at mange er meget bevidste om barnets behov for at genvinde troen på sig selv, og at de derfor arbejder aktivt for at kunne give barnet små oplevelser af succes under besøgene.

”Jeg tror i høj grad også, at det vi kan give ham, det er det der nærvær, og tid til ikke bare at øve, men også at sætte sig ned, ligesom og opleve, at der er nogle ting, han kan. Og det er jo en succes” (venskabsfamilie)

I interviewene ses talrige eksempler på, hvordan børnene udvikler både **personlige og sociale kompetencer**, som fx at de udvikler deres evne til at fokusere og finde ro, at de bliver bedre til at håndtere konflikter og sætte grænser samt bliver fortrolige med spillereglerne i venskabsfamilien. Dertil ses flere eksempler på succesoplevelser, hvor børnene har fundet mod til at kaste sig ud i nye ting og overvinde deres egne grænser.

”Den der strandtur, den husker jeg virkelig som et kæmpe succes. Han var så negativ også, da vi kom derved. Ej, det var den dårlige strand, og det hele var bare ‘øv’. Og så da han først kom i vandet, så var han jo bare i kurs. Vi kunne ikke få ham op igen. Og han lavede vandkamp. Og man kunne mærke, at han blev glad også. Så det var bare et kæmpe succes” (venskabsfamilie)

Det er sjovt. Og jeg prøver noget nyt. Jeg har udviklet mig mere. At jeg springer ud i tingene mere (dreng 13 år)

At de nogle gange, så lærer de mig nye ord, som jeg ikke har lært på dansk... og hvordan man bager ting. Vi har bagt muffins og sådan et agtigt brød, som der har ligesom fletning... (pige 8 år)

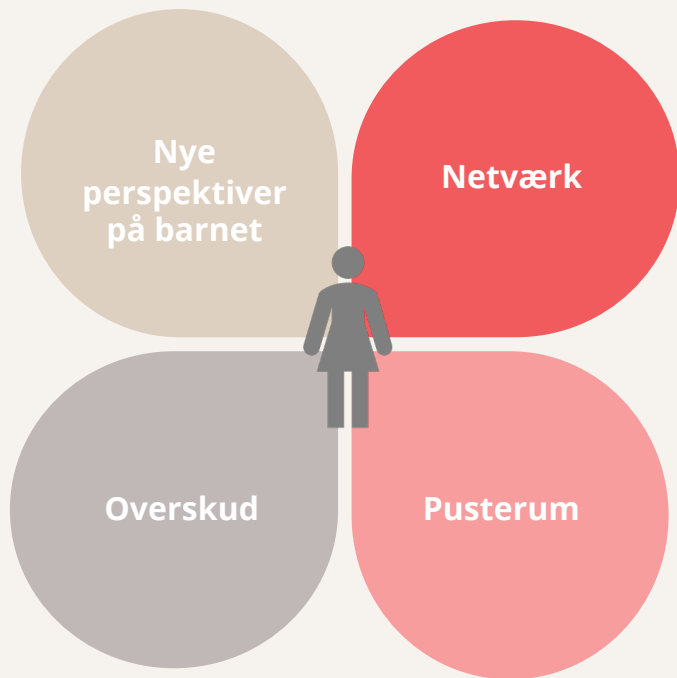
Selvfølgelig er det sjovt og også nogle gange lidt inspirerende, at se familier gøre ting på anderledes måder. Det synes jeg er inspirerende i hvert fald. Måske også en positiv ting, for man kan lære lidt fra hinanden (pige 10 år)

(Faren i min venskabsfamilie) har orange skæg og så har han alle mulige sjove ting i sin kælder. Lego, som jeg går rigtig meget op i. (Moren i min venskabsfamilie) er sjov og hyggelig, og så har de en datter, som jeg leger med tit. Vi leger babyleg og hundelegetøj og soveleg (...) Jeg glæder mig, når jeg skal besøge dem (dreng 8 år)

(Det bedste ved at have en venskabsfamilie) er, at man kan være sammen med dem. Man kan være sammen med dem. Man kan lege med dem. Og man skal ikke være sammen med dem hele tiden, for så kan man nemt få for meget, hvis man er sammen 24 timer ad gangen (dreng 8 år)

VÆRDISKABELSE FOR DEN BIOLOGISKE FAMILIE

VÆRDI FOR BIOLOGISKE FORÆLDRE

Indsatsen har ikke kun værdi for børnene, som matches med en venskabsfamilie, men har også en egen værdi for de biologiske forældre og somme tider også deres søskende.

NETVÆRK

De biologiske forældre er alle indforståede med, at venskabsfamilien skal være barnets relation. Det ses dog i nogle tilfælde, at relationen udvikler sig til, at venskabsfamilien inkluderer mor i nogle af de ting, de laver med barnet, ligesom venskabsfamilierne i flere tilfælde har budt sig til med hjælp og støtte til familien, som er langt ud over det forventelige. Udover de tidligere nævnte eksempler, ses det fx, at venskabsfamilier har bragt og hentet venskabsbarnet fra skole, når en forælder har været syg, eller at venskabsfamilien har trådt til med pasning, så en forælder har kunnet deltage i vigtige begivenheder. Som følge heraf ser en del af de biologiske forældre også, at venskabsfamilien ikke alene udgør deres barns netværk, men opleves som et netværk for hele familien.

NYE PERSPEKTIVER PÅ BARNET

De biologiske forældre vurderer, at indsatsen med venskabsfamilien giver dem mulighed for at se nye sider af deres barn, som hjælper dem til at lære deres barn bedre at kende og dermed kan spille positivt ind på deres egen relation til barnet.

Når børnene kommer hjem fra venskabsfamilierne, fortæller de deres forældre om fx sjove aktiviteter, de har lavet, spændende steder, de har besøgt, gode smagsoplevelser, de har haft og nye spil, de har lært. Det øger forældrenes viden om, hvad barnet godt kan lide, og inspirerer forældrene til hvordan de kan imødekomme deres børns interesser og styrke relationen med barnet.

”Jeg prøver at finde ud af, hvad der vil hjælpe mine børn. Hvis venskabsfamilien siger, at de gjorde det her i dag, og de kan lide det, så kan jeg gøre det samme herhjemme. Så

jeg lærer også nye ting fra familien, om hvad mit barn kan lide. De kan lide pizza, så jeg tænkte: ‘Hvordan vi kan lave pizza?’. Så det er også en form for læring til mig selv, hvordan de kan være mere glade med mig (...) Hvis de siger, at vi tog til dette sted, så skriver jeg det ned og prøver at bringe dem til det samme sted. Det er fantastisk” (mor)

Venskabsfamilierne har fokus på børnenes ressourcer og er ofte opmærksomme på at formidle deres observationer om barnet videre til forældrene. For de biologiske forældre er det en stor glæde at mærke, at deres barn har flere livsvidner, og at fornemme at venskabsfamilierne får øje på ressourcer hos deres barn, som udfordrer både deres eget syn på barnet og de fortællinger de modtager om barnet fra fx skolen.

”Venskabsfamilien ser en dreng i total trivsel, og det er jo slet ikke det, de siger henne i skolen” (mor)

PUSTERUM

For de biologiske forældre gør barnets ugentlige besøg hos venskabsfamilien, at de får et afbræk og et pusterum.

Oplevelsen afhænger dog af, om der er andre søskende i hjemmet – og hvilke behov disse har.

I familier med kun ét barn skaber den børnefrie dag mulighed for fx at slappe af, købe ind alene eller indhente arbejde, og den faste ugedag skaber en forudsigelighed, som gør det muligt at takke ja til en invitation eller at planlægge at se en veninde.

“Nej, men så er det jo en helt ny verden, der åbner sig. Selvom det er i det små, men det føles sådan. Jeg kan godt love det, at det føles sådan. Altså, at det er med armene over hovedet. At jeg nu kan sige ‘ja tak’ til en invitation. Det er også nyt for hende at se, at mor er ikke bare en, der er derhjemme med hende, hun laver også andre ting” (mor)

I familier med flere børn er den ugentlige dag, hvor et barn besøger venskabsfamilien, med til at lette presset og mindske den oplevelse af splittelse og dårlig samvittighed, der kan ligge i at have vanskeligt ved at imødekomme alle sine børns behov på én gang.

“Jeg bliver roligere, psykisk, jeg bliver ikke så presset. Fordi jeg siger hele tiden til ham, at jeg ikke kan gøre det... Jeg bliver glad fordi, han har fundet nogen, der gør de ting med ham, jeg ikke kan gøre” (mor)

Når presset mindskes, oplever de biologiske forældre, at stemningen i hjemmet ændrer sig. De fortæller, at der opstår færre konflikter, og at deres temperament påvirkes i en positiv retning, hvor de får større tålmodighed og bliver mindre opfarende.

OVERSKUD

Flere biologiske forældre fortæller, at det ugentlige pusterum, hvor de føler sig forsikret om, at deres barn har det godt og hygger sig, er med til at frigive overskud og energi hos dem.

”Jeg får skuldrene ned, og kan se: I dag kommer der en glad unge hjem til aftalte tid. Det giver jo én ekstra energi, overskud og glæde” (mor)

De kommer med eksempler på, hvordan overskuddet og energien, de får frigivet, hjælper dem til at få holdt orden i hjemmet, komme på plads efter flytning eller at drage omsorg for sig selv ved fx at få bestilt tid hos lægen.

”Det gjorde jo lige pludselig, at jeg havde tid til at bestille tid til lægen (...) Fordi det havde jeg ikke prioriteret” (mor)

Det ugentlige afbræk og det deraf følgende overskud kommer også børnene til gode. Når de biologiske forældre får sluppet af eller får noget fra hånden, så oplever de nemlig også, at de bedre kan prioritere kvalitetstid med barnet.

”Så jeg har mere, hvad skal man sige, sjov tid med hende. Så har jeg tid til at være sammen med hende og lytte til hende og lege med hende” (mor)

De biologiske forældre oplever i flere tilfælde også rygstøtte, anerkendelse og opbakning fra venskabsfamilien, når de skal træffe vigtige valg omkring barnet. Det har betydning for deres oplevelse af overskud til fortsat at kæmpe for deres barns trivsel.

VÆRDISKABELSE FOR VENSKABSFAMILIEN

VÆRDISKABELSE FOR VENSKABSFAMILIEN

Venskabsfamilierne har en **personlig glæde og tilfredsstillelse** ved at kunne være med til at gøre en forskel for et udsat barn, og deres engagement i indsatsen stemmer godt overens med, hvem de gerne vil være.

*“Jeg synes også, det har været meget givtigt at vide, at man kan være med til at gøre en forskel simpelthen. Det er det. Det er jo helt sådan menneskeligt helt ind i hjertet, at det går ind, og det er jo ikke fordi man står og tænker ‘Wow, vi er nogle store helte’. Men det er bare helt basic det her med, at man kan være der for hinanden. Det har en betydning helt sådan fundamentalt som menneske”
(venskabsfamilie)*

Venskabsfamilierne oplever, at det ugentlige besøg er med til at give familien **noget meningsfuldt at samles om**. På

denne dag tager de tidligere fra arbejde, holder pause fra praktiske gøremål, er fælles om noget og laver ting sammen, som de ikke plejer. Det er **en dag, de ser frem til**.

*“Altså, vi glæder os jo hver gang. Vi glæder os til hver onsdag. Og der er en livsglæde i det der med at have små børn i huset. Og samtidig så at vide, at det kun er onsdagen (griner). Men vi får rigtig meget ud af at se ham udvikle sig. Det er en stor energigiver og motivation. Altså jeg vil nærmest sige, at der går ikke mange onsdage, hvor vi ikke på vej hjem i bilen lige bliver enige om, at det var da den bedste beslutning, vi har taget længe”
(venskabsfamilie)*

Venskabsfamilierne vurderer, at det kræver en forholdsvis lille indsats for dem at være med til at skabe en positiv

forskel i barnets liv, men der ses eksempler på, at venskabsfamilier engagerer sig ud over forventet, når de kan se, at dette kan gavne barnet. Når de særligt involverede venskabsfamilier spørges til, om de helst ville være den ekstra indsats foruden og afgrænse deres indsats til indsatsens oprindelige formål, er svaret, at det **falder dem naturligt**, og at de ville have svært ved at lade være, når de kan se, at de også her kan gøre en forskel.

“Det har jeg det fint med (...) Det ville jeg slet ikke kunne lade være med. Jeg kan ikke bare sidde det overhørig. Så vil jeg hellere blande mig sindssygt meget end at lade noget sejle af sig selv” (venskabsfamilie)

Venskabsfamilierne oplever relationen til barnet som **berigende**. Flere omtaler barnet som **et ekstra familiemedlem** eller som deres bonus-barn, og langt de fleste beskriver relationen til barnet som stærk og kærlig.

“Det er en kærlig og virkelig tæt relation, vi efterhånden har fået. Og vi får også lov til at have det, både for ham selvfølgelig, men også for mor” (venskabsfamilie)

Mange venskabsfamilier beskriver tiden med barnet som et **afbræk fra hverdagens normaliteter** og som et **boost** for familien. Fx fortæller en venskabsfamilie, der har barnet på besøg om søndagen, at hvor deres søndage tidligere havde karakter af nedtælling og forberedelse til hverdagen, er de nu er fyldt med samvær, nærvær og hyggelige aktiviteter.

Slutteligt lægger venskabsfamilierne vægt på, at de ved at være en del af indsatsen også selv har fået **indblik i andre måder at leve på**, og at de anser det for værdifuldt at være blevet udfordret på egne fordomme og at have fået 'fjernet deres skyklapper'.

MATCH OG RELATIONER

SUCCESSFULDE MATCH

Biologiske forældre og venskabsfamilier har været tilfredse med matchprocessen, hvor de har oplevet, at Red Barnet har gjort et grundigt stykke arbejde for at lære dem at kende og forstå ønsker og behov blandt både voksne og børn i forhold til et kommende match. Ligeledes har de oplevet forståelse, hvis de er blevet præsenteret for et potentielt match, som de har haft vanskeligt ved at se sig selv i.

”Jeg synes, de har været så gode til at matche og lytte efter. Det er vigtigt at holde fast i det. Det er så altafgørende for, om det bliver et godt resultat. Eller et godt match (...) Det gælder ikke om at få sat så mange både i vandet som muligt, men om at få sat de rigtige både, der kan holde sig flydende” (venskabsfamilie)

Blandt både biologiske forældre og venskabsfamilier peges der på, at redskaber som venskabsbøgerne, hvor børnene fortæller om, hvem de er og hvad de godt kan lide, samt

billeder af familierne er med til at gøre matchprocessen mere konkret og dermed understøtte det gode match.

”Red Barnet har jo ramt spot on. Nu talte jeg med venskabsmoren i går, og sådan har begge familier det tilsyneladende. Hold da op! Det er altså en win win. Det er de største frodigste appelsiner, der er ramt ned i turbanen” (mor)

Den dominerende fortælling er, at der er tale om meget succesfulde match. Alle parter giver udtryk for at føle sig heldige og taler om hinanden med stor glæde.

”Jeg tror, vi har været sindssygt heldige med at få hende. Det synes vi i hvert fald, og det har vi også sagt højt til Red Barnet, at hun er virkelig en meget, meget sød og nem pige. Hun falder bare nemt ind, så vi skal ikke tænke over, hvordan hun er” (venskabsfamilie)

DET GODE MATCH – BETYDNING AF FEEDBACK

Da både børn og familier er forskellige, er det vanskeligt at sige noget entydigt om, hvad der udgør et godt match. For nogle af de biologiske familier er det fx afgørende, at der er jævnaldrende børn i venskabsfamilien, mens det for andre kan give mening, at venskabsfamilien ikke længere har hjemmeboende børn. Det kan dog med lethed konkluderes, at det grundige og håndholdte arbejde, som Red Barnet ligger i matchprocessen, har en afgørende betydning for de mange gode forløb, samt at størstedelen vælger at fortsætte relationen efter forløbets formelle ophør.

BETYDNING AF FEEDBACK

Af interviewene står det klart, at feedback er centralt for parternes oplevelse af det match, de indgår i. Verbale og fysiske tilkendegivelser skaber tryghed og giver et gunstigt udgangspunkt for at udvikle relationen yderligere. Det kan

fx være, når barnet ved afhentning løber venskabsfamilien i møde og giver et kram, når venskabsfamilien fortæller barnet, at de har savnet det, eller når de biologiske forældre modtager beskeder og billeder, der viser, at de har haft en dejlig eftermiddag med barnet.

Ovenstående betyder omvendt, at relationen kan opleves som mere usikker eller utryk i de tilfælde, hvor feedback ikke er tilstede. Det kan fx være, når børnene har diagnoser, som begrænser deres følelsesudtryk, eller når de biologiske forældre har meget begrænsede sprogkunderskaber.

Med afsæt heri er det et opmærksomhedspunkt, at Red Barnet spiller en vigtig rolle i formidling af feedback mellem parterne i de tilfælde, hvor dette ikke naturligt er en del af relationen eller kommunikationen mellem dem.

DET GODE MATCH – BETYDNING AF BØRN I FAMILIEN

BØRN I VENSKABSFAMILIEN

Hvad angår søskende i venskabsfamilien, kan der heller ikke siges noget entydigt til at guide fremtidige matches, og som tidligere nævnt kan det i nogle tilfælde ligefrem give mening, at der ikke er børn i familien.

I de aktuelle match kan det observeres, at når barnet i den biologiske familie og i venskabsfamilien ligger tæt op ad hinanden aldersmæssigt, så opstår der ofte en tæt relation mellem børnene, hvor børnene har stor glæde af hinanden. I denne type match er det dog et opmærksomhedspunkt, at der bliver mindre plads til at udvikle relationen mellem barnet og venskabsfamilien.

Når barnet er yngre end venskabsfamiliens børn opstår ligeledes ofte gode relationer mellem børnene. Selvom de

ældre børn i venskabsfamilien ikke altid er hjemme, så prioriterer de ofte at lave ting med barnet, og der peges både på, at de ældre børn i venskabsfamilien kan have en nemmere adgang til at tale med barnet om svære emner (fx savn) og at de fungerer som gode rollemodeller for barnet, fordi de har sunde fritidsinteresser, er i gang med uddannelser og lignende.

I enkelte tilfælde forekommer jalousi eller andre svære følelser hos venskabsfamiliernes børn. Det kan være fordi, de oplever barnet som en konkurrent til deres forældres eller søskendes opmærksomhed, eller fordi de har svært ved at kapere, at venskabsbarnet ikke altid følger normerne for god opførsel i venskabsfamilien. I alle de tilfælde, hvor der tales om jalousi, omtales dette dog som forbigående og som følelser, der hurtigt er blevet taget hånd om.

NÅR BØRNENE KNYTTER BÅND

De havde en dag, hvor de sidder og tegner tegninger til hinanden. Og så tegner vores datter et hjerte, og så siger hun til vores venskabsbarn: 'Ved du hvorfor jeg tegner det? Det er fordi, jeg elsker dig'. Jeg står ude i gangen, og de er virkelig bare topsøde. Og der er jo ikke garanti tid på, at det fortsætter sådan, men de passer virkelig godt sammen. Jeg tror aldrig, at de har været uvenner på det år. Der har ikke været en rigtig diskussion som: 'Så er du også dum, og så går jeg'. Det har der ikke været overhovedet (venskabsfamilie)

RELATIONER MELLEM BARN OG VENSKABSFAMILIE

Relationerne mellem børn og venskabsfamilier omtales som varme og kærlige relationer, som er autentiske og gensidige. Mange venskabsfamilier beskriver børnene som udadvendte og oplever derfor ikke, at de har skullet kæmpe hårdt for at opnå en god relation til barnet.

”Der gik en halv time og så var det som om, at hun havde været her altid” (venskabsfamilie)

Af interviewene fremgår dog også enkelte eksempler på relationer, der har krævet mere tid at etablere, og som i nogle tilfælde heller ikke bliver helt som forventet. Det gælder særligt, når barnet er tynget af en diagnose, eller når barnet bærer på traumatiske oplevelser, som gør det svært at folde sig ud og åbne op.

”Jeg ønskede, at der var en familie derude, som bl.a. havde en far, der gerne ville påtage sig at danne en tæt relation

med hende, fordi det er jo det, hun savner. Ikke at det skal være en erstatning eller en substitut, men det at have en mand, manderolle repræsenteret i sin tilværelse” (mor)

I nogle tilfælde har venskabsfamilierne oplevet, at barnet har været meget optaget af faren, og at det derfor har taget længere tid for moren at etablere en relation til barnet. Det skal sandsynligvis tolkes i lyset af, at flere af børnene har kompliceret, ringe eller ingen kontakt til deres biologiske far, og at de således har savnet en faderlignende figur i deres liv.

”Altså jeg gik fra at være lidt luft, jeg synes egentlig ikke, at jeg blev sådan kommunikeret så meget til. Men han spurgte mig, hvad min mand lavede, og hvad han var for en, og snakkede om hvor fedt det var” (venskabsfamilie)

Fælles for alle er imidlertid, at de oplever, at relationen udvikler sig og bliver stærkere, som tiden den går.

UDVIKLING AF RELATIONER

Venskabsfamilierne mærker en tydelig udvikling i relationen til barnet, jo mere de er sammen. De oplever, at barnet med tiden føler sig mere tryk og giver udtryk for at føle sig hjemme. Den øgede tryghed kan have forskellige udtryk. Hos de mindste børn kan den fx komme til udtryk ved, at de begynder at prøve grænser af, men generelt ses børnenes øgede tryghed i relationen ved at de bliver mere fysisk tilnærmelige (fx giver kram, hopper op på ryggen, vil have nusset tæer, læner sig ind til eller nulrer skæg), og ved at de begynder at sige til og fra og åbne mere op omkring, hvad de tænker og føler.

Af flere interviews fremgår det, at transporttiden kan være med til at opbygge og styrke relationen, fordi bilen er et sted uden forstyrrende elementer, og hvor man er tæt uden at skulle kigge hinanden i øjnene. Det oplever flere som fordrende for en god dialog.

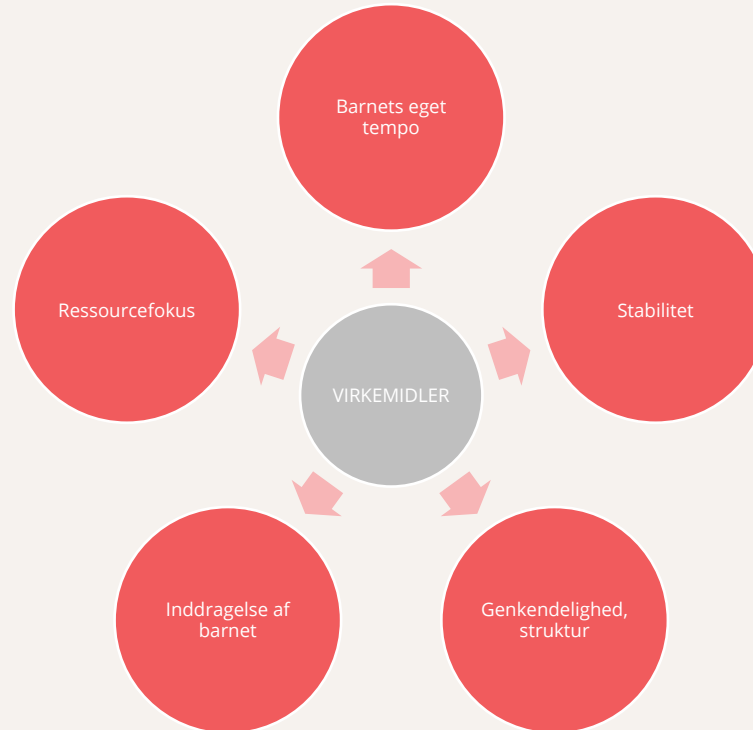
Af interviews kan udledes en række virkemidler, som venskabsfamilierne tilskriver betydning for opbygningen af en god relation til barnet (se figur s. 49).

Virkemidlerne dækker over at følge **barnets eget tempo** fremfor at presse på for samtale og aktiviteter, herunder respektere at der kan være udsving i barnets overskud og trivsel. At udvise **stabilitet** og undgå aflysninger af besøg, så der ikke opstår tvivl hos barnet, om samværet er ønsket. At skabe tryghed ved at have en **genkendelig struktur** for besøgene, herunder nogle hjemmelavede ritualer som fx altid at gå tur med hunden eller at spise den samme is til dessert. At sørge for at **inddrage barnet**, fx ved at spørge til hvad barnet har lyst til at lave eller at aftale, hvad der skal spises til middag næste gang barnet kommer. Og sidst men ikke mindst at **lægge mærke til barnets ressourcer** og så vidt muligt understøtte disse.

TRANSPORT-BONDING

Jeg har sådan nogle ting med ham, hvor jeg kan mærke, at det betyder noget for ham, at det er nogle ting, vi gør. Altså nu spiller vi tunnel med hinanden, når vi spiller fodbold. Det gør vi hver gang. Og så har vi de samme ting, vi siger til hinanden, når vi gør det. Altså sådan nogle fodbolddrille ting. Og særligt når jeg afleverer ham, der hører vi altid musik, og så skiftes vi til at vælge et nummer, vi sætter på. Og så kan vi høre tre sange, vi har valgt. Men der er det også blevet sådan, at så fortæller jeg ham noget om den sang, jeg har valgt, jeg vælger jo altid et eller andet skide gammelt. Der var et eller andet, vi snakkede racisme og sådan nogle ting. Altså som han kom ind på. Og så fortalte jeg hele historien om Georgia on My Mind, og alle de ting. Og det blev sådan, at når han skal sætte et nummer på i bilen, så sætter han ofte det på. Selvom jeg ikke tror, han kan lide nummeret. Altså fordi han hører Icekiid, og Artigeardit og den slags. Helt forfærdelig musik. Men han sætter det på, når det er ham, til at vælge. Og så vil han gerne sidde og snakke om det (venskabsfamilie)

VIRKEMIDLER I RELATIONSOPBYGNINGEN

RELATIONER DER UDVIKLER SIG

Nu når jeg så ser tilbage, så kan jeg se, at hun var mere stille. Men hun var slet ikke sådan stille på sådan en måde, at hun ikke sagde noget. Men nu er hun jo bare et festfyrværkeri. Jeg skal jo beskrive hver uge, du ved: 'Hvordan var besøget?'. Jeg skriver 'skønt'. Hun er altid glad for mig. Hun vil altid gerne mødes. I starten var hun sådan, når hun opdagede en komme, så var det... Nu er det jo bare det største. Hun kommer flyvende hen om en. Man får jo kuldegysninger. Det er simpelthen det bedste øjeblik på hele ugen. Det er, når hun får øje på mig, når jeg er derhenne. Den der umiddelbare glæde. Ej, min lille ven. For fanden. (venskabsfamilie)

STØTTE, OPFØLGNING OG
SPARRING UNDERVEJS

STØTTE OG OPFØLGNING UNDERVEJS

Biologiske familier og venskabsfamilier har følt sig trygge i forløbet, og har oplevet god og tilstrækkelig kontakt med Red Barnet undervejs. De opfølgende opkald fra Red Barnet har mindet familierne om, at der var rygstøtte at hente, hvis problemer skulle opstå, og for nogle gælder det endda, at opkaldene har virket overflødige, fordi relationen til barnet har føltes så naturlig, at de ikke har haft brug for at blive mindet om, at de var en del af et projekt.

“Det har faktisk føltes lidt kunstigt for mig, fordi relationen har været så god efter min mening, at det føltes lidt underligt, at der sådan er en tredje part, der ringer for at høre, hvordan det går” (mor)

Der har undervejs i projektet været nogle tungere sager, der har krævet, at Red Barnet kom mere på banen end blot den almindelige opfølgning. Det har fx været været sager om

selvskade, anbringelse og underretning. I disse tilfælde har familierne oplevet Red Barnet som tilgængelig og hurtigt handlende, ligesom de vurderer, at Red Barnets støtte har været fint balanceret mellem det professionelle og det menneskelige. I forbindelse med underretningssagen har det dog vist sig som et opmærksomhedspunkt, at familierne orienteres og involveres i processen, så de ikke føler sig kørt over og forstår baggrunden for de tiltag, der iværksættes som led i håndteringen af problemet.

Selv i de tungere sager, der afviger fra de gennemsnitlige forløb i Hjem til Os og kræver mere af familierne, omtaler familierne indsatsen positivt og ville ikke være den foruden. Det vurderes derfor, at indsatsen kan bære selv vanskelige sager, og hvad der kan betegnes som ‘den tungere ende af målgruppen’. Her er et opmærksomhedspunkt dog, at tæt opfølgning og støtte fra Red Barnet er helt afgørende.

VIDENDELING OG SPARRING MELLEM VENSKABSFAMILIER

Venskabsfamilierne værdsætter initiativet til løbende videndeling og sparring mellem venskabsfamilier, hvor de hver tredje måned kan mødes online og enkelte gange har været inviteret på en fælles udflugt sammen med børnene.

Dog ses det også, at behovet for sparring er størst hos de venskabsfamilier, der har haft de mest udfordrende sager, og at disse familier føler sig bedre hjulpet gennem den målrettede og personlige dialog med Red Barnet.

“Anna har altid været klar – også på telefonopkald, hvis vi har været usikre på noget (...) Det har været næsten dem, der har været de bedste samtaler. De er jo blevet mere målrettet lige præcis det, vi selv sad med, hvor det måske er lidt sværere i plenum at fortælle om nogle udfordringer, som er lidt mere personlige” (venskabsfamilie)

For venskabsfamilier, hvor relationen til barnet opleves naturlig og kører gnidningsfrit, kan onlinesparring tilnærmelsesvis opleves overflødig. Samtidig kan det være rart at møde de andre, da det kan sætte ens eget match i perspektiv, give inspiration til ting man kan lave med barnet eller give støtte til finde balancen i de dilemmaer, der måtte opstå undervejs. Det påpeges desuden i forhold til sparring, at venskabsfamilierne har størst udbytte af sparring med familier, hvis situation minder mest mulig om deres egen.

Hvad angår de fælles udflugter, er det ikke alle interviewede, der har deltaget. Enkelte fortæller, at de ikke har haft behov for at møde de andre familier, eller ikke har ønsket at øge børnenes bevidsthed om at være en del af en indsats. Venskabsfamilier, der har deltaget, fortæller om en hyggelig dag, men hvor deltagelsen af børnene har begrænset deres samtaler med de øvrige venskabsfamilier.

UDFORDRINGER UNDERVEJS I FORLØBENE

Udover de få eksempler på tunge sager, som har været opstået undervejs, fortæller venskabsfamilierne om forholdsvis udfordrings- og bekymringsfrie relationer.

Adspurgt hvad der har været udfordrende eller vanskeligt, peger venskabsfamilierne især på de gråzone-situationer eller dilemmaer, der kan opstå undervejs. Det drejer sig om situationer, hvor der ikke er et klar svar, men hvor de selv skal finde ud af at balancere i relationen til det specifikke barn og dets familie. Eksempler herpå er:

- Hvor meget kan vi presse på for at få barnet til at åbne op, hvis vi ved, at det gennemgår en svær periode?
- Hvilke gaver kan vi give barnet uden at udstille forskelle i privilegier eller gøre søskende jaloux?

- Hvor meget kan vi opdrage eller sætte grænser uden at bevæge os ind på den biologiske families domæne?

Af andre eksempler på, hvad der kan være udfordrende, nævner venskabsfamilierne fx situationer, hvor et barn indledningsvis har følt sig utryk ved den ene voksne i familien, og hvor børn har haft perioder med et stort behov for at være tæt på deres biologiske forældre og derfor har haft hjemve.

Under udfordringer nævnes også de tilfælde, hvor barnet er begrænset i verbal og fysisk feedback, eller perioder hvor barnet synes svært at begejstre. Her er det væsentligt, at venskabsfamilierne i grove træk kender til udsving i barnets trivsel, så de ikke peger pilen indad og begynder at tvivle på deres egen indsats uden grund.

EXIT OG TANKER OM FREMTIDEN

EXIT PÅ FORLØBET

På nuværende tidspunkt er i alt 17 forløb gennemført. Det vil sige, at barnet har besøgt venskabsfamilien i et år, og der er indgået en exitaftale, hvor parterne har tilkendegivet, om de ønsker at fortsætte relationen. I 15 ud af de 17 forløb har der været gensidig interesse i at fastholde relationen og indgå aftale om, hvordan barnet og venskabsfamilien skal ses fremadrettet. Det svarer til 89 pct. af tilfældene og vurderes at være et bemærkelsesværdigt flot resultat.

Af interviews fremgår det, at både biologiske familier og venskabsfamilier ville være kede af at miste den relation, som de har opbygget over det seneste år. Mange venskabsfamilier finder det utænkeligt at ophøre relationen, da de mener, at dette ville være et svigt af barnet. Tilmed udtrykker de nervøsitet for tidspunktet ved exit, da de føler, at relationen nu skal stå sin prøve, og det vil stå klart, om barnet værdsætter relationen i samme grad som dem selv.

Netop fordi der er mange følelser i spil på dette tidspunkt, og en ellers tryk og stærk relation pludselig kan føles som usikker, er parterne glade for Red Barnets støtte til afklaring i situationen. Nogle har allerede selv taget dialogen, men finder alligevel Red Barnets udfasningssamtaler hjælpsomme, da de er med til at forsikre dem om, at relationen ikke bare fortsætter, fordi den ene part ikke tør sige fra, eller fordi de biologiske familier oplever at stå i taknemmelighedsgæld til venskabsfamilien.

Der ses eksempler, hvor de biologiske familier på en uhensigtsmæssig måde har involveret barnet i, at forløbet nærmede sig sin formelle afslutning, hvilket har skabt usikkerhed hos barnet, om det fortsat var ønsket i familien. Det er derfor et opmærksomhedspunkt, at barnet bliver hørt, men at Red Barnet støtter forældrene i, hvordan de kan have dialogen med barnet uden at skabe usikkerhed.

NERVØS FOR EXIT

Hun har virkelig fundet plads i alle vores hjerter. Lige da forløbet skulle til at slutte, og Anna ringede os og sagde, at nu går man i den der udfasningsperiode og alt det her, der skulle vi jo melde ind og sige, om vi ville fortsætte det, og hun skulle så spørge venskabsbarnets mor, om hun ville fortsætte det og sådan noget. Og jeg kunne ikke lade være med at blive sådan lidt nervøs, fordi vi ville gerne, men tænk nu, hvis de sagde nej, så ville jeg virkelig, virkelig blive ked af det, hvis ikke de havde lyst til det (venskabsfamilie)

VENSKABSFAMILIERNES TANKER OM FREMTIDEN

Langt de fleste relationer fortsætter, og selv i tilfælde hvor familier flytter eller barnet skal på efterskole lykkes de fleste familier med at finde en form, hvor relationen kan bestå.

Mange vælger at fortsætte på lignende vilkår med besøg på en fast ugedag, mens nogle vælger en model, hvor besøg finder sted med lidt større intervaller, som fx hver 14. dag eller månedligt.

Flere omtaler den formelle afslutning af forløbet som en overgang eller situation, hvor 'relationen bliver sat fri', og familierne selv kan bestemme, hvad der skal ske. I nogle forløb har familierne allerede taget forskud på denne 'frisættelse', mens andre har ventet tålmodigt på at bevæge sig uden for indsatsens rammer.

Med den formelle afslutning af forløbet åbnes nye muligheder, og venskabsfamilierne har mange idéer til ting, de nu kan lave med barnet, når det føler sig klar hertil. Det

dækker fx over overnatninger, familiefester, weekendture og ferier.

"Vil vil bare gerne blive ved med at være en ressource og en reserve for hendes mor. Vi skal også have hende med på en lille ferie i år. Vi skal på camping" (venskabsfamilie)

Derudover gør venskabsfamilierne sig tanker om, hvilken rolle de gerne vil spille for barnet i fremtiden. Her nævner de, at de fortsat ønsker at give alderssvarende støtte på barnets præmisser. Når barnet bliver ældre ser de desuden, at de kan aktivere deres netværk til gavn for barnet, fx i forbindelse med jobsøgning eller valg af uddannelse.

Mest håber de, at barnet har lyst til at blive ved med at komme og ved, at der hos dem altid vil være en åben dør.

"Jeg håber, hun er her for at blive" (venskabsfamilie)

ANBEFALING AF INDSATSEN – LILLE INDSATS, KÆMPE VÆRDI

Som en naturlig følge af de mange gode erfaringer, vil både biologiske familier, børn og venskabsfamilier varmt anbefale indsatsen til andre. Flere udgør allerede gode ambassadører for indsatsen, ligesom flere biologiske familier har skrevet barnets søskende op til en venskabsfamilie. I interviewene udtrykker mange også håb om, at indsatsen kan udbredes, så mange flere familier kan få glæde af indsatsen.

“Gør det! Og vi siger det til alle, det er en kæmpe gave. Og det er begge veje, så det er totalt win” (venskabsfamilie)

En enkelt venskabsfamilie vil ikke uopfordret anbefale indsatsen med den begrundelse, at de finder det afgørende, at venskabsfamiliernes deltagelse i indsatsen er drevet af lyst og indre motivation. Andre ville aldrig tøve med en anbefaling, men selvom de oplever, at der er tale om en relativt lille indsats, understreger de vigtigheden i, at der

også formidles et realistisk billede af, hvad indsatsen kræver af parterne.

Venskabsfamilierne fortæller, at indsatsen kræver tid, planlægning og commitment, ligesom det ikke er givet, at relationen til barnet er nem. Omvendt vurderer de også, at det er vigtigt at formidle, at Red Barnet skaber tryghed og følger op og dermed udgør en god rygstøtte i indsatsens første år, så familierne ikke oplever at stå alene.

“Men nu er der altså gået et år, og jeg kan jo bare sige, at det kun er blevet bedre. Jeg kan bare sige, at det er et stort, kæmpe flueben herfra. Alle de bedste anbefalinger ever. Det var det, jeg havde drømt om, og ønsket og håbet på” (mor)

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Sørg for realistisk kommunikation omkring indsatsen i rekrutteringsfasen – børn har brug for en ven i mere end et år!
- Fasthold den grundige og håndholdte matchingproces – det virker!
- Vær opmærksomme på betydningen af feedback på oplevelsen af forløbet for familiernes oplevelse af matchet.
- De tungere forløb kan rummes i indsatsen, men bliv ved med at være undersøgende på, hvad det kræver af de frivillige og hvordan der formidles om dette i matchprocessen.
- Mor kan have brug for guidning i, hvordan hun inddrager barnet i overvejelserne om fortsættelse i udslusningsfasen uden at plante utryghed hos barnet.
- Nogle forældre inkluderes af venskabsfamilien, andre gør ikke, men ville til gengæld ønske det – findes der steder, hvortil forældre, som selv søger netværk, kan henvises til som alternativ?
- Enkelte undres over 'unødvendig' opfølgning på indsatsen – overvej om der kan laves et årshjul for opfølgning, så familierne ved, hvad de kan forvente.
- Det interne samarbejde mellem Red Barnet og Københavns Kommune er ikke en del af dette notat – fortællinger fra familierne peger imidlertid mod et behov for specificering af domæner og kommunikationsveje mellem parterne. Kommunen har fx lukket en sag, hvor barnet vurderes at have brug for professionel hjælp, med begrundelsen at barnet har fået en venskabsfamilie, og der er eksempler på venskabsfamilier, der er blevet kontaktet direkte af kommunen med forespørgsler om at blive plejefamilie for deres venskabsbarn.